

COVID-19 VA GRIPP KASALLIKLARI O'XSHASHLIK VA FARQLARI HAMDA DAVOLASH USULLARI

Mamatqulova Yulduz Behzodjonovna

Asrorova Nargiza Asror qizi

Ilmiy rahbar: Mamadoliyev Ikromjon
Samarqand davlat tibbiyot universiteti
Email: ikromjon.mamadoliyev@mail.ru

Annotatsiya Maqolada asosiy ko`riladigan mavzu GRIPP va COVID-19 asosiy farqlari va o`xshashliklari, ularni bir-biridan ajrata olish muammolari. Yuqish turlari va davolash usullari. COVID-19 qachon va qayerda paydo bo`lgani, u bilan qancha insonlar kasallangani, qanchasi sog`aygani to`g`risida aniq faktlar ko`rsatiladi. COVID-19 tufayli kelib chiqqan pandemiya butun dunyoni halovatini yo`qolishiga sababchi bo`lgan bu kasallik o`zi bilan qancha insonni dunyodan olib ketdi. Asosiysi, bu kasallikdan tuzalgan bemorlarda ham qandaydir asoratlar va yo`ldosh kasalliklar rivojlanishiga olib keldi. Mavzuning dolzarbligi ham shundaki, bu kasalliklarni klinik belgilari o`xshashliklari va farqlarini yoritib berish Ularni oldini olish va davolash chora-tadbirlari. Ular qoldiradigan asoratlardagi farqlar ko`rsatib beriladi.

Kalit so`zlar: emlash, gripp, pandemiya, virus, bakteriya, kasallik, gepatit.

Kirish. Di Ivanovskiyning tajribalari 1888 da taqdim etilgan "ikki tamaki kasalligi to'g'risida" gi dissertatsiyasining asosini tashkil etdi va bu yil 1892da chop etilgan bir xil nomdagi kitobda tasvirlangan va viruslarni kashf qilish yili deb hisoblanadi. Hayotning eng oddiy shakli, nuklein kislotalarning molekulari (DNK yoki RNK) bo'lgan mikroskopik zarracha, oqsil konvertida (kapsid) joylashgan va tirik organizmlarni yuqtirishga qodir. Viruslar parazitlar bilan bog'liq, chunki ular hujayradan tashqarida ko'paya olmaydi. Hujayra tashqarisida virusli zarralar kimyoviy moddalar kabi harakat qiladi. Bu kasallik ilk marotaba 2019-yilda Xitoyning Uxan shahrida aniqlandi va global miqyosda tarqalib, 2019-2020-yillardagi koronavirus pandemiyasini keltirib chiqardi. Virus aniqlangan kundan 30 kun ichida infeksiya Uxan shahridan butun mamlakat bo`ylab tarqaldi. 2020-yil 11-martda epidemiya pandemiya deb tan olindi.

Koronavirus infeksiyasi COVID-19 (inglizcha Corona Virus Disease 2019 qisqartmasi)-kuchli o`tkir respirator infeksiya [1,2]. U yengil O`RVI ko`rinishida ham virusli pnevmoniya ko`rinishidagi asoratli og`ir shaklda ham kechishi mumkin.

Infeksiya yuqishi. Virus yo`talish yoki aksa urish havodan mayda tomchilarni yutish orqali yuqadi. Virus bilan zararlangan tomchilar buyumlarga tushishi, keyin ularga tekkan odam ko`zi yoki burniga tegishidan ham yuqtirib olishi mumkin. Virus buyumlarda va havoda sochilgan holda bir necha soat yashashi mumkin. Metallar yuzasida esa 2-3 kungacha saqlanib qolishi mumkin. Bir tadqiqotda bir oilaning

kasallanganligi, 2 ta a'zosida esa hech qanday kasallik alomatlari kuzatilmaganligi aniqlangan. Demak, kasallik alomatlarsiz ham kechishi mumkin [3,4].

GRIPP- virus tabiatli, o'tkir infeksiyon respirator kasallik. Gripp juda yuqumli kasallik hisoblanadi. Ko'pincha 3-5 kunda bemor umumiy ahvoli yaxshilanadi.

Grippning klinik belgilari va alomatlari tana harorati ko'tarilishi -39°C dan yuqori;

Kuchli titroq; Holsizlik; Mushaklar va bo'g'imlardagi og'riq;

Qattiq bosh og'rig'i shu bilan birga parallel ravishda respirator alomatlar kuzatiladi: Tomoq og'rig'i; Quruq yo'tal; Burun oqishi. Ba'zida qorin og'rig'i va ich ketishi kuzatiladi. Agar kasallik asoratlarsiz bo'lsa 7-10 kun davom etadi. Koronavirus va gripp farqlari Ushbu ikki kasallikning yashirin davrlari, yo'tal ko'rinishlari va boshqa alomatlari bilan farq qilishi ma'lum qilindi. Gripp covid-19 ga qaraganda juda qisqa yashirin davr va juda qisqa davom etadi; Covid-19 da oraliq 5-6 kun, grippda 3 kun. gripp covid-19 ga qaraganda tezroq tarqaladi; Bolalar grippning tarqalishida faol ishtirok etadi, covid-19 esa bolalarda kam uchraydi; Koronavirusda quruq yo'tal kuzatiladi. grippda nam yo'tal va tumov, burun bitishi kuzatiladi.

Covid-19 da 15% holda o'gir infeksiya bo'lib kislorid talab qiladi koronavirusda kritik va og'ir holatlar grippga qaraganda yuqori;

Covid-19 da umumiy o'lim foizi 3-4 foizni, grippda esa o'lim 0,1 foizdan past.

Grippning asoratlari gripp virusi nafas yo'llari hujayralariga ta'sir qilganda, ularda bakterial kasalliklar, xususan bronxit, pnevmoniya otit, gaymorit va boshqa kasalliklarni keltirib chiqarishi mumkin undan tashqari, bemorda mavjud kasalliklarni ham kuchaytirishi mumkin. grippni davolash

Organizmning tiklanishida birinchi o'rinda immun tizimi katta rol o'ynaydi. Shuning uchun immunitetni oshirish chora-tadbirlari qabul qilinishi kerak. to'liq dam olish, ko'p suyuqlik ichish, spirtli ichimliklarni cheklash tavsiya qilinadi. Antibiotiklar viruslarga qarshi samara bermaydi, balki bakteriyalarning antibiotiklarga chidamliligini oshiradi. Antibiotiklar faqat ikkilamchi bakterial kasalliklar bo'lgandagina buyuriladi. Grippni oldini olish va profilaktik choralar

grippni oldini olishning eng yaxshi yo'li-yil davomida immunitetni yaxshi holatda saqlash. Immunitetning mustahkamlashning turli yo'llari bor, ulardan eng asosiylari: Tanani chiniqtirish; (1-rasm) Faol hayot tarzi; To'g'ri ovqatlanish. (2-rasm)

Boshqa bir tibbiy usul bu emlash hisoblanadi. Vaksinatsiya gripp mavsumi boshlanishidan 2-3 oy oldin amalga oshiriladi. Jumladan, gigiyenaga rioya qilish, maxsus niqoblar taqish, xonani tez-tez shamollatib turish ham kasallikning oldini olish.

Kasallik uchun xavf guruhlari: keksa odamlar, homilador ayollar, surunkali kasalliklarga chalingan odamlar, immunitetni zaiflashtirgan odamlar.

1-rasm.

2-rasm.

Covid-19 va gripp kasalligi o`xshashliklari: klinik ko`rinishlari o`xshash; kasallik yengil yoki og`ir kechishi mumkin, shuningdek, o`lim xavfi bilan. ikkala kasallik ham pnevmoniyaga olib kelishi mumkin ikkala kasallik ham keltirib chiqaradigan viruslar o`xshash tarzda: kontakt, havo tomchilari va buyumlar orqali yuqadi. Gripp keng tarqalgan virusli infeksiyadir. O`tkir toksikoz, rinit, burun tikanikligi va bronxial lezyon bilan yo'tal kabi kataral hodisalar bilan ajralib turadi. Gripp virusi juda oson uzatiladi. Infeksiyani yuqtirishning eng keng tarqalgan usuli – havodagi tomchilar. Bundan tashqari, kundalik uzatish usuli, masalan, uyro'zg'or

buyumlari orqali ham mumkin. Gripp epidemiyasi har yili odatda sovuq mavsumda sodir bo'ladi va aholining o'rtacha 20-35% ga ta'sir qiladi. Gripp va Arvi dunyodagi barcha yuqumli kasalliklarning 95% ni tashkil qiladi. Poliomielit. Poliomielit-Markaziy asab tizimining kulrang moddasi ta'sirlanadigan virusli kasallik, shuningdek, tomoq va ichaklarga, keyin qonga ta'sir qiladi; ba'zida umurtqa miya motor neyronlari, falaj sodir bo'ladi. Poliomielit virusi oyoq-qo'llarga ta'sir qiladi, ya'ni suyaklarning shakllarini o'zgartiradi. Ushbu kasallikka qarshi kurashning samarali usuli jonli poliomielit vaksinasidir. Gepatit. Gepatit " A " - kasallikning eng qulay ko'rinishiga ega bo'lgan virusning eng keng tarqalgan turi. Kamdan kam hollarda gepatitning bu shakli surunkali bo'lib, ba'zan tananing to'liq o'zini o'zi davolash bilan tugaydi. Gepatit " B " - gepatitning xavfli shakli bo'lib, u aniq belgilar bilan birga keladi. To'liq dori-darmonlar majmuasi, qattiq dietaga rioya qilish, shuningdek yomon odatlardan voz kechish bilan shifoxonada majburiy davolanishni talab qiladi. Gepatit " S " - boshqa guruhlarning virusli gepatitlari tez-tez ishtirok etadigan kasallikning eng og'ir shakli. Bugungi kunda gepatit C ga qarshi samarali emlash yo'q. Kasallik davolash qiyin va har bir 7-chi zararlangan, u jigar tsirrozi va saraton ortidan surunkali gepatit olib keladi; Gepatit " E " - bu infektsiya gepatit a shakliga o'xshaydi, kasallik ham mutaxassislariga o'z vaqtida murojaat qilish bilan to'liq davolanishi mumkin. Ushbu forma homiladorlikning so'nggi oylarida ayollar uchun xavflidir.

Xulosa. Amalga oshirilgan ishlar asosida men quyidagi xulosalar chiqardim: 1. Viruslar-hujayra bo'lmagan maxsus hayot shakli; virusli kasalliklar inson, hayvon va o'simliklarning hayotiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. 2. Insoniyat uchun alohida xavf-koronavirus COVID-19, bu jiddiy asoratlarga va hatto o'linga olib kelishi mumkin. 3. Coronavirus pandemiyasi so'nggi yillarda insoniyat uchun eng xavfli qiyinchilikka aylandi. COVID-19 dan yuqtirgan va vafot etganlar soni har kuni o'sib bormoqda.

Adabiyotlar:

1. Generalov I. I. tibbiy virusologiya. O'tish: saytda harakatlanish, qidiruv.
2. Prozorkina N. V., Rubashkina P. A. mikrobiologiya, virusologiya va immunologiya asoslari: - Rostov nd: Feniks, 2002. -416s.
3. I.I. Mamadoliev., N.I. Fayzullaev, K.M. Khalikov International Journal of Control and Automation Vol. 13, No. 2, (2020), pp. 703 - 709 IJCA (Scopus)
4. N. Fayzullayev., I.Mamadoliev //Study of methods of chemisorption purification of hydrogen sulfide in natural gases with natural sorbent// E3S Web of Conferences 401, 04052 (2023)